

ČESKO-FRANCOUZSKÝ BYZNYS

Francouzská ekonomika sílí, což dává šanci menším firmám

Na české straně roste obchodní přebytek, tuzemské firmy však ve Francii investují málo – odrazuje je tamní administrativa a výše mezd.

Petr Korbel

Společnost Latecoere Czech Republic, jež navazuje na tradice pražského Letova a v současné době je dceřinou firmou francouzské Group Latecoere, spustila v květnu novou linku na výrobu dveří letadel Airbus. Měsíční kapacita se díky tomu zvýšila z 96 dveří letounů A320 na 160 kusů pro modernější typ A320 Neo.

Firma Valeo, která je součástí stejnojmenné francouzské skupiny a právě získala letošní cenu Francouzsko-české obchodní komory za technologické inovace, mohutně investuje do pražského výzkumného centra, které se zabývá vývojem dílů autonomních aut a jejich testováním. Výzkumné centrum Valea nyní zaměstnává již 600 lidí; do konce letošního roku se ovšem jejich počet meziročně zvýší o 200 inženýrů a firma řeší hlavně otázku, kde je najde.

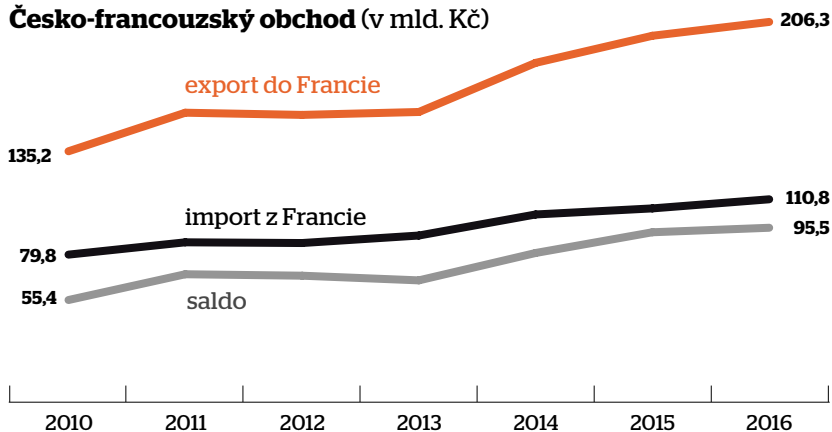
500

Tolik francouzských firem působí v Česku.

Mladoboleslavská Škoda Auto zvýšila v prvních měsících tohoto roku vývoz do Francie meziročně o desetinu. A ostravský Kolmax, výrobce kolotočů a pouťových atrakcí, ztrojnásobil za poslední dva roky export i díky tomu, že využil bezpečnostní elektroniku od firmy Schneider Electric, jež je ve francouzském vlastnictví a výrobní závod má v Písku.

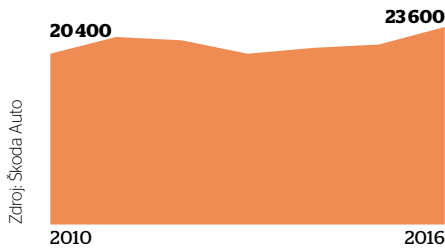
Tyto příklady dokládají intenzivní rozvoj vzájemných ekonomických vztahů. Jak zdůrazňuje předseda Francouzsko-české obchodní komory (FČOK) Constantin

Česko-francouzský obchod (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Prodej automobilů Škoda ve Francii

Zdroj: Škoda Auto

1,2
procenta

je podíl značky Škoda na francouzském automobilovém trhu.

Vývoz automobilky Hyundai Nošovice do Francie

Zdroj: Hyundai Nošovice

17,3
procenta

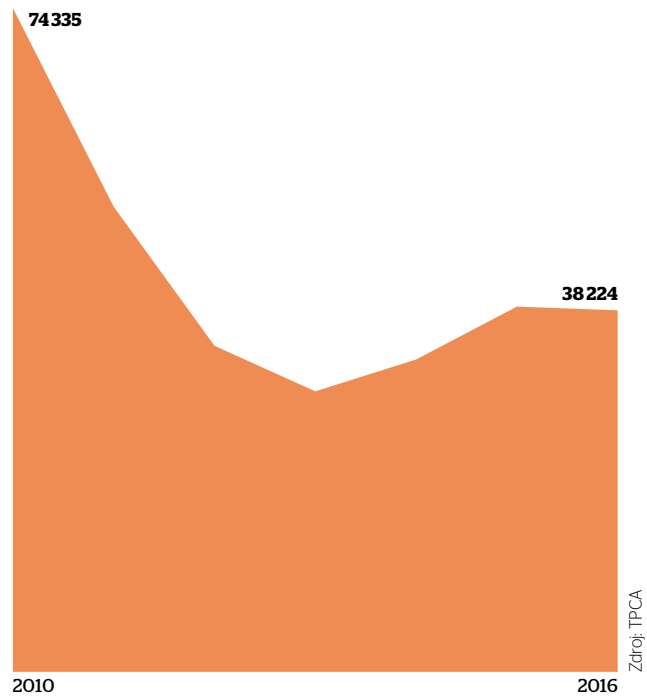
činí podíl Francie na prodeji aut TPCA Kolín.

Export autobusů z Vysokého Mýta do Francie

Zdroj: Iveco CR

Vývoz minivozů z TPCA Kolín do Francie

Zdroj: TPCA

Kinský, druhá největší evropská ekonomika je nejvýznamnějším obchodním partnerem Česka ze zemí, které s ním nemají společnou hranici.

„Francie byla v roce 2016 pro Českou republiku čtvrtým nejdůležitějším exportním trhem a obsadila šesté místo v pořadí dovozců,“ potvrzuje význam náměstek ministra zahraničí Martin Tlapa.

Vývoz rychle roste

Celkový obrat vzájemného obchodu loni dosáhl 317 miliard korun. Obchodní bilance je od roku 2005 aktivní na české straně.

Přebytek se v posledních třech letech rychle zvyšoval díky dynamice českého vývozu. Ten v roce 2014 vzrostl v meziročním srovnání o 17 procent, předloni o osm a v loňském roce o čtyři procenta. Dovozy přitom v posledních třech letech téměř stagnoval.

5,2
procenta

je podíl Francie na vývozu České republiky.

Jak uvádí analýza ministerstva průmyslu a obchodu, ve zbožové struktuře obchodu mezi Českou republikou a Francií převládají položky s vyšším stupněm zpracování, což do značné míry vychází ze skutečnosti, že řada francouzských firem má u nás montážní závody. Nejdůležitější položkou českého vývozu jsou motorová vozidla a jejich díly. Pro kolínskou TPCA, jež je společným podnikem japonské Toyoty a francouzské skupiny PSA, je Francie druhým nejdůležitějším trhem po Velké Británii; k francouzským zákazníkům loni zamířilo přes 17 procent produkce TPCA. Z hlediska firmy Iveco CZ je Francie dokonce nejdůležitějším trhem, na celkové produkci autobusů z Vysokého Mýta se francouzské zakázky podílejí z 37 procent.

Vedle automobilového průmyslu se na francouzském trhu výrazně uplatňují zdejší strojírenské podniky a výrobci elektrotechniky. K významným exportérům dlouhodobě patří české pobočky firem Bosch, Siemens, Panasonic či Continental.

V dovozu do České republiky rovněž hrají prim automobily a jejich díly, případně subdodávky pro strojírenství a elektrotechniku. K hlavním dovozcům francouzského zboží se proto řadí firmy Renault, Iveco, Valeo, Schneider či Peugeot a Citroën.

Ceny Francouzsko-české obchodní komory

Cena za technologické inovace

■ Valeo Autoklimatizace

Konstruuje a vyrábí díly automobilů

Další finalisté

■ Faiveley Transport Czech

Dodavatel dílů kolejových vozidel

■ Saint-Gobain Sekurit

Výrobce automobilových skel

Cena inkubátoru malých a středních podniků při FČOK

■ Chambrelan

Výrobce průmyslového lineárního vedení, například teleskopických lišt a kolejnic

Další finalisté

■ Rousselet Robotel

Výrobce odstředivek a sušiček pro strojírenství

■ SFH

Výrobce strojů pro recyklaci

Cena za úspěchy českých malých a středních podniků ve Francii

■ RM Gastro

Výrobce profesionálního zařízení pro gastronomii

Další finalisté

■ Amon & Co.

Výrobce tapetových vzorníků

■ JP Spedition

Nákladní doprava a spedice

Cena za český design ve Francii

■ Sipral

Dodavatel obvodových plášťů budov

Další finalisté

■ Lasvit

Výrobce lustrů, skleněných architektonických prvků

■ mmcité

Dodavatel městského mobiliáře - například laviček, odpadkových košů a přístřešků

Možnosti se však při obchodu se zemí galského kohouta otevírají rovněž pro menší podniky, neboť francouzské hospodářství zaznamenává zlepšení. Podle náměstka Tlapy si vláda v nedávných letech uvědomila ohrožení konkurenceschopnosti francouzských výrobců. Přijala proto řadu opatření, která srazila náklady firem na pracovní sílu, zejména snížením odvodů na sociální pojištění. Vláda dále posilovala investice do výzkumu a motivovala firmy k růstu produktivity. „Za poslední tři roky náklady na pracovní sílu ve zpracovatelském průmyslu ve Francii rostly dvakrát menším tempem než v Německu a firemní investice se v minulém roce zvýšily o pět procent,“ vyzdvihuje Tlapa.

Oživení poptávky je patrné obzvláště na automobilovém trhu. Ve Francii si přitom nová auta ve značně míře pořizují domácnosti. Projevuje se to i ve struktuře exportu škodovek, v němž v případě Francie výrazně převládá modelová řada Fabia.

Náměstek Martin Tlapa předpokládá, že po mírném loňském oživení bude francouzské hospodářství letos zvyšovat tempo. Více utrácet mají firmy i domácnosti. Zvláště pro menší české vývozce je přitom důležité, že ve Francii dochází rovněž ke zlepšení platební morálky. Loni už činila průměrná doba splatnosti faktur jen 11,6 dne, zatímco předloni ještě 13,6 dne. Nejvíce se na tomto pozitivním vývoji podílelo výrazné snížení počtu faktur zaplacených až 30 dnů po dodávce nebo později.

Kladné zkušenosti z Francie potvrzuje například Leopold Bareš, předseda představenstva společnosti Sipral, jež se zabývá dodávkami skleněných fasád a získala cenu FČOK v kategorii „Český design ve Francii“. Pro Sipral je Francie druhým nejdůležitějším zahraničním trhem. V Paříži dokončuje multifunkční stadion Arena Nanterre, na němž by v říjnu měla vystoupit skupina Rolling Stones. Nedávná vlna teroristických útoků sice podle Bareše ovlivňuje psychický stav každého, kdo do Francie jezdí, na zakázky však tyto události zatím neměly vliv. „Měli jsme štěstí na významné klienty a projekty,“ říká Bareš. „Vždy šlo o korektní, profesionální jednání, v poslední době však zaznamenáváme zhoršení kvůli novým administrativním bariérám pro zahraniční společnosti,“ dodává.

Náměstek Tlapa navíc soudí, že se poněkud komplikuje také situace firem, které chtějí využít francouzské partnery pro export svého zboží do někdejších kolonií. Postavení bývalé metropole v afrických státech oslabuje zvýšený protekcionismus, a dále se tam projevuje

zesílená konkurence ze strany USA, Velké Británie a Číny.

Význam běžného průmyslu upadá

Představitelé FČOK se domnívají, že české firmy ve Francii málo využívají možnosti investovat. Podle Martina Tlapy však většina firem v českém vlastnictví není v situaci, která by jim umožnila rozsáhle investovat v zahraničí. Česko je navíc výrazně průmyslový stát, zatímco ve Francii soustavně klesá podíl průmyslu na hrubém domácím produktu a francouzská produkce – s výjimkou odvětví, jako jsou letecký, kosmický a zbrojní průmysl – oslabuje. „Těžišť ekonomických aktivit se ve Francii přesouvá do služeb, takže tam nezbývá mnoho příležitostí pro investice českých výrobních firem,“ soudí Tlapa.

Například firma Linet investovala ve Francii do podpory svých klientů služeb, společnost PPF tam investovala do výzkumu a vývoje ve farmaceutickém sektoru, nejde však o investice, které by se tam zaměřovaly primárně na průmyslovou výrobu. Tento trend potvrzují i celkové zahraniční investice ve Francii. Ty směřují převážně do služeb a sektorů s vysokou přidanou hodnotou, kde náklady na pracovní sílu nehrají velkou roli. „Platí totiž, že daňové odvody na zaměstnance patří ve Francii k jedné z nejvyšších a pracovní právo je jedním z nejpřísnějších v Evropě,“ vysvětluje Tlapa.

Menší české firmy mají ovšem šanci uspět ve Francii třeba s dodávkami pro pohostinství. Společnost RM Gastro, další z laureátů ceny FČOK, vyrábí zařízení pro francouzské restaurace, fast foody a pizzerie. Podnik, který má 230 zaměstnanců, vyváží do 50 zemí, přičemž Francie,

6.

Tolikátá je Francie v žebříčku ekonomik světa.

Šanci zůstává design, sklářství a luxusní nábytek.

100 tisíc

činí počet zaměstnanců francouzských firem v Česku.

gastronomická velmoc, je pro něj druhým nejdůležitějším trhem.

Další možnosti pro spolupráci se podle náměstka Tlapy dají hledat v designu, sklářství a nábytkářství. Česká ambasáda proto v červnu připravila velkou prezentaci českých designérů a výrobců luxusního zboží. Šanci představují také informační technologie a rozvoj start-upů. V říjnu se v Bordeaux uskuteční jednání českých firem působících ve sféře IT a kybernetické bezpečnosti s potenciálními francouzskými klienty.

V březnu zorganizovalo naše velvyslanectví setkání českých a francouzských firem v leteckém průmyslu. „Úspěšný byl rovněž Den české energetiky, jehož cílem bylo umožnit českým výrobcům zapojit se do dodavatelských řetězců koncernů EdF a Areva, přičemž vzájemná kooperace se neomezí pouze na český export do Francie, ale zahrne i spolupráci na třetích trzích,“ prohlásil Tlapa. Do Prahy naopak přijede na podzim francouzská podnikatelská delegace s cílem rozšířit spolupráci v oblasti vojenského a bezpečnostního průmyslu.

Pařížská kancelář agentury CzechTrade letos podpoří české vystavovatele na veletrhu užitého designu Maison et Objet a Bijorhca a na několika dalších veletrzích (strojírenských subdodávek Midest, stavebnictví Batimat a subdodávek pro automobilový průmysl EquipAuto). CzechTourism se letos ve Francii soustředí zejména na propagaci České republiky jako vhodného místa pro konferenční turistiku.

S novým prezidentem i parlamentem

Ve Francii mezitím proběhly prezidentské volby, které vyhrál Emmanuel Macron, kandidát, jenž nebyl nominován žádnou z tradičních stran, a 18. června proběhne druhé kolo parlamentních voleb, v němž má Macronovo hnutí šanci na spektakulární úspěch. Podle Tlapy však nic nenasvědčuje tomu, že by se vzájemné vztahy, které jsou intenzivní a bohaté, měly měnit. Mezi českými podnikateli budí znepokojení, že Emmanuel Macron chce zakročit proti takzvanému sociálnímu a daňovému dumpingu, ale významnou část těchto otázek by musel nejprve projednat v Bruselu. „Česká diplomacie nicméně o této otázce aktivně komunikuje s francouzskými protějšky,“ prohlašuje Martin Tlapa. „Zdůrazňujeme, že jakákoli opatření v této oblasti nesmí narušovat principy jednotného trhu. České subjekty nesmějí být znevýhodněny jen proto, že hospodářská úroveň a výše platů jsou u nás nižší než ve Francii,“ uzavírá náměstek Tlapa. ✘

Banky v Česku Francouzům vydělávají miliardy

Nejvýnosnější z francouzských investic v Česku jsou v bankovníctví.

Jan Němec

Letos v létě se na českém bankovním trhu objeví nové jméno: Hello bank. Nejde však o úplného nováčka v tuzemském finančnictví. Banka vzniká změnou značky z dřívější úvěrové společnosti Cetelem. Ta už před dvěma lety díky sloučení s mateřskou BNP Paribas Personal Finance začala působit pod bankovní licenci a naznačovala, že v budoucnu bude bankovní služby rozšiřovat. A změnou názvu má být přeměna na plnohodnotnou banku letos dokončena. Odkaz na původní známou značku přitom úplně nezmizí. Plný název zní Hello bank! by Cetelem.

„Hello bank je naší odpovědí na měnící se finanční potřeby klientů i světa kolem nás. Stavíme na silném zázemí skupiny BNP Paribas, postavení značky Cetelem na českém trhu a bohatých zkušenostech, které jsme zde za dvacet let získali. Tento odkaz si neseme dál i v názvu naší nové značky, proto jsme Hello bank! by Cetelem,“ vysvětluje manažerka komunikace společnosti Gabriela Pithartová. K rozhodnutí podle ní přispěly požadavky stávajících klientů Cetelemu, kteří si kromě pro firmu tradičních spotřebitelských úvěrů nebo nákupů na splátky žádali také další bankovní produkty, například běžné i spořicí účty. Naopak nabídku investičních produktů prozatím Cetelem nechystá a hypoteční úvěry jsou také pouze na papíře v plánech do budoucna.

Hlavním trumfem Hello bank má být především moderní jednoduché internetové bankovníctví. „Snadná ovladatelnost, moderní technologie a dostupnost poskytovaných služeb kdekoliv a kdykoliv – to jsou hlavní hodnoty Hello bank,“ dodává Gabriela Pithartová. Česká pobočka se zařadí mezi další už fungující v jiných evropských zemích, například ve Francii, Itálii, Belgii nebo Rakousku.

Společnost Cetelem už během uplynulých 20 let, po něž působí na českém trhu, patřila mezi nejziskovější francouzské investice v české ekonomice. V roce 2015 mateřská skupina BNP Paribas vydělala přes 1,3 miliardy korun po zdanění, v loňském roce zisk přesáhl 1,2 miliardy.

14
mld. Kč

Takový zisk loni pro své majitele vygenerovala Komerční banka.

Přeměna na plnohodnotnou banku by měla pomoci zisky dále zvyšovat. „V Česku a na Slovensku vydělávají banky vzhledem ke své velikosti dost peněz, rozhodně více než na Západě,“ poukázal už před časem na atraktivitu českého bankovního sektoru v porovnání s méně ziskovou západní Evropou šéf Cetelemu i nastávající banky Hello bank Emmanuel Bourg.

Tahoun z východní Evropy

Vůbec nejvýznamnější francouzskou investicí v českém finančním sektoru je ovšem Komerční banka. Součástí skupiny Sociétés Générales, jedné z nejstarších ve Francii, se Komerční banka stala už v roce 2001, kdy francouzským finančníkům prodala více než 60procentní podíl za 40 miliard korun česká vláda. Ani ve velké nadnárodní skupině, která vedle Francie a Česka působí například také v Itálii, Belgii, ve Španělsku nebo v dalších východoevropských zemích, se Komerční banka neztratila. Patří mezi nejvýkonnější „dcery“.

Její stabilita se nejlépe ukázala ve finanční krizi, kdy bankovní domy v západní Evropě řešily velké problémy. Například v krizovém roce 2009 mateřská Sociétés Générales kvůli masivním odpisům rizikových aktiv ohlásila prudký pokles zisku, v přepočtu zhruba až na 18 miliard korun. Zisk Komerční banky ve stejném roce sice také klesl, celkem

ovšem činil přes 11 miliard korun. Na zisku celé skupiny se tak podílel téměř dvěma třetinami. Právě stabilitu a výbornou kondici oceňuje i generální ředitel banky Albert Le Dirac'h, který chválil politiky a centrální bankéře, že privatizovali banky ve vynikající kondici, z čehož finanční instituce často těží dodnes.

Důležitou roli ve skupině Sociétés Générale ale Komerční banka hraje i v dobrých letech, a to díky setrvalému růstu zisků. Například v roce 2002, tedy v prvním roce, kdy Sociétés Générale vlastnila majoritní balík akcií, banka vydělala přes 8,7 miliardy. Od té doby zisky s mírnými výkyvy postupně vzrostly až na loňských více než 14 miliard.

Banka nevyšla, pojišťovna vydělává

Třetí významnou francouzskou investici v českém finančnictví představuje skupina AXA, sdružující mimo jiné pojišťovnu, investiční společnost či penzijní společnost. Jejím stoprocentním akcionářem je Societe Beaujon, sídlící v Paříži. V portfoliu skupiny v Česku

Ve finanční krizi se Komerční banka podílela na zisku Sociétés Générale dvěma třetinami.

v minulosti působila i AXA Bank. Skupina AXA ale nakonec po třech letech, během nichž získala pouze 90 tisíc bankovních klientů, v roce 2013 bankovní byznys v Česku vzdala a zůstala u pojišťovnictví. „Rozhodnutí souvisí se současným obtížným prostředím v ekonomice, nízkými úrokovými sazbami a stále se zvyšujícími požadavky na regulaci bank,“ vysvětloval v Hospodářských novinách tehdejší generální ředitel skupiny AXA Martin Vogl.

Od následujícího roku roste zisk i díky tomuto rozhodnutí nebo sázce na digitalizaci pojištění AXA v Česku. V roce 2014 skupina vykázala čistý zisk zhruba 250 milionů korun, o rok později už 400 milionů, a loni dokonce rekordní půl miliardy. ✕

inzerce

JEDNIČKA
mezi světovými
pojišťovnami
— již —
8 LET
po sobě

EK010717

Zdroj: www.Interbrand.com

DĚKUJEME!

více než / standard

Česko je pro Francouze ostrovem stability v rozbouřeném moři,

říká Constantin Kinský, předseda Francouzsko-české obchodní komory.

Petr Korbela

Podnikatel Constantin Kinský, který se narodil ve Francii, ale hovoří česky a trvale žije ve Žďáru nad Sázavou, je již sedm let předsedou Francouzsko-české obchodní komory. Těší ho, že francouzským firmám se v Česku daří, ale domnívá se, že naši podnikatelé málo využívají možností investovat v zemi galského kohouta.

Od nové francouzské politické garnitury očekává prohloubení reform. Zároveň upozorňuje, že mnohé změny již proběhly a byly úspěšné, jen se o nich tady neví.

Francouzské hospodářství zažívá oživení. Projeví se to na vzájemném obchodě či na chuti českých a francouzských firem investovat v druhé zemi?

Hospodářské vztahy mezi Českou republikou a Francií jsou stabilní a spolehlivé. Tyto vztahy příliš nezávisí na momentálním vývoji spotřebitelské nálady, ale jsou dlouhodobé, protože vycházejí z reálných ekonomických základů. Každý rok za námi přichází kolem 30 francouzských firem, které mají zájem o působení v České republice. Zhruba 70 procent firem, které sem přišly v posledních 10 letech, se v Česku úspěšně uchytilo a zůstalo.

Česká republika je mnohem menší než Polsko, které si francouzští investoři mimořádně oblíbili. Jak si ale vede ve srovnání se Slovenskem a Maďarskem?

Polský trh je rozsáhlý, což je nepochybně velké plus, avšak z České republiky lze již výhodně operovat také v jižní oblasti Polska, zejména kolem Krakova, a to se pro mnohé francouzské firmy stává velice zajímavou možností. Z logistického hlediska je možné z České republiky obsluhovat podstatnou část střední Evropy, k čemuž v poslední době skutečně dochází. Spíše nás tedy mrzí, že polské a slovenské firmy projevují ve srovnání s českými relativně větší zájem o investování a podnikání ve Francii. V tomto směru by Češi měli přidat.

Část dosavadního úspěchu by bylo moudré investovat do dalších reforem, do školství a infrastruktury.

Co vlastně hledají a nacházejí francouzské společnosti v Česku?

Firmy, které sem přicházejí z Francie, k tomu mívají dva hlavní důvody, a navíc jeden doplňkový. Klíčovým důvodem je, že Česká republika je sama o sobě důležitá. Jde o hospodářsky nejvyspělejší zemi v regionu, s kvalifikovanou a velice spolehlivou pracovní silou, s výbornou úrovní inženýrů. Druhým lákadlem je, že díky volnému pohybu zboží a osob Česko představuje výbornou základnu, ze které lze obsluhovat rovněž Slovensko, Maďarsko, Polsko

a Rakousko. Znáám dokonce firmy, jejichž česká pobočka má na starosti balkánské země, například Chorvatsko.

A tím doplňkovým motivem je skutečnost, že v Polsku a Maďarsku cítí investoři v posledních letech nejistotu, pokud jde o politické směřování, zatímco Česko představuje z tohoto pohledu ostrov stability v rozbouřeném moři. A ten ostrov je navíc velice pěkný.

V době krize přilákala Praha některé francouzské malé podnikatele, protože zjistili, že zde mohou dosáhnout vysokého životního standardu při nízkých nákladech. Zároveň si pochvalovali disciplinované zaměstnance, letecké spojení i zázemí francouzského lycea. Platí to ještě?

Ano, a platí to stále více. Těší mě také skutečnost, že do České republiky každoročně přijíždí 50 až 70 Francouzů po studiích, kteří tu rok či dva sbírají zkušenosti. Česko je zkrátka magnet, kde se krásně žije. A je to až nebezpečné: hrozí riziko, že by tato země mohla usnout na vavřínech. Určitě by bylo moudré část dosavadního úspěchu investovat do dalších reforem.

V jakém směru?

Zejména je třeba ustavičně investovat do školství. Posilovat nejen technické znalosti, ale rovněž měkké dovednosti studentů, jejich charakter, schopnost prezentovat, uvažovat komplexně,

Constantin Kinský (56)

- Narodil se ve Francii, kde strávil většinu života. Rodové kořeny má však v Česku, kde od roku 1997 žije.
- Zabýval se investičním bankovníctvím v Chase Manhattan Bank, Merrill Lynch a Bank of America.
- Od roku 2004 je generálním ředitelem firmy Kinský Žďár. V letech 2006 až 2013 vedl pražskou pobočku konzultační společnosti Roland Berger.
- Předsedou představenstva Francouzsko-české obchodní komory je od roku 2010.

mezi našimi státy jsou v posledních letech na všech úrovních, včetně té nejvyšší, velice seriózní a přátelské.

Myslíte, že to vydrží?

Uvidíme, jak to bude po volbách, které naše země čekají. Předpokládám však, že vztahy zůstanou na vysoké úrovni, a to i proto, že Česko podle mého názoru zůstane oním ostrovem racionality a rozvahy.

Ve Francii se nedávno konaly poměrně bouřlivé prezidentské volby. Zvítězil Emmanuel Macron, kterého jste ve druhém kole, kdy stál proti Marine Le Penové, otevřeně podporoval. Byl vaším favoritem rovněž v prvním kole?

Ve druhém kole byly naše instituce v ohrožení. Tam šlo o principy, o zásadní otázky správy země. Před druhým kolem jsem proto deklaroval, komu fandím, a jsem rád, že Macron ve druhém kole zvítězil. V prvním kole naše instituce ohrožené nebyly, a tak o svých preferencích pomlčím. Volby jsou tajné, což je jedna z cenných zásad demokracie, kterou si lidé museli vybojovat.

Předpokládáte, že ve Francii dojde pod Macronovým vedením k potřebným reformám?

Doufám, že dojde k urychlení reformního úsilí, které posílí hospodářskou konkurenceschopnost země. Situace ve Francii je však lepší, ➤

pracovat v týmu, jakož i otevřenost a sebevědomí. Dále je nutné investovat do fyzické infrastruktury, například do dálnic a železnice. A zapomínat by se nemělo ani na zefektivnění chodu úřadů, v čemž by mohl jako vzor posloužit francouzský kariérní řád.

Jak se tu vede samotné komoře?

Naše komora vznikla v roce 1996. Nyní sdružuje přes 300 členů. Patří

k neaktivnějším komorám v rámci České republiky; na naše akce loni přišlo 4600 hostů. Služeb našeho obchodního oddělení využívá každý rok zhruba 80 firem. Jsme součástí sítě 115 francouzských obchodních a průmyslových komor v zahraničí, přičemž v rámci menších států jsme patrně neaktivnější francouzskou zahraniční komorou. Daří se nám dobře, a to také proto, že vztahy

než si mnozí Češi myslí. Například se tu téměř neví, že významné reformy započaly ve Francii již v letech 2013 a 2014. Tehdy byl především schválen zákon, který výrazně snížil administrativní zátěž firem a tím jim podstatně ulehčil život. Druhá významná změna se týkala zákona o sociálním zabezpečení a ta také přinesla podstatné zjednodušení.

Jen díky těmto úpravám již francouzské společnosti ušetřily pět miliard eur.

Emmanuel Macron se však vyjádřil, že hodlá bojovat proti sociálnímu a daňovému dumpingu v rámci Evropské unie, což mnohé zdejší podnikatele - například autodopravce - znepokojuje. Co pro nás takový boj s dumpingem může znamenat?

Pojďme odlišit diskusi během předvolební kampaně od skutečného života. Před volbami často zazníávají slova, která nemají s povolební realitou nic společného, a tak je to všude. Věřím, že ve skutečnosti nyní půjde ve Francii především o to, aby se firmám snížily daně a aby se změnil zákoník práce, a zároveň o to, aby se neoslabila dlouholetá francouzská podpora inovací. Vždyť právě díky inovačnímu potenciálu loni vzrostl příliv zahraničních investic do Francie o 30 procent. To je ohromné číslo, nejvyšší v Evropě. Francie je v Evropské unii třetí největší destinací pro investice po Německu a Velké Británii, přičemž význam Spojeného království klesá kvůli brexitu. Takže se dá předpokládat, že Francie postoupí na druhé místo. Nový prezident si je přitom vědom, že výzkum a inovace táhnou celou zemi.

Problematiku takzvaného sociálního dumpingu lze otevírat například v případě řidičů mezinárodní dopravy.

Otázka je to legitimní, řešit se však může jen na úrovni celé Evropské unie. A jako podnikatelé si myslíme, že vyhrávat by měl ten, kdo poskytuje nejlepší službu zákazníkům.

Někteří čeští podnikatelé se Francii bojí také kvůli problémům s proplácením faktur, které trvá příliš dlouho. Zlepší se to?

Už se to zlepšilo, ale čeští podnikatelé o tom nevědí. Zároveň nevědí, že tyto faktury se v bankách dají většinou bez problémů předfinancovat. Je to technická otázka, jak hospodařit s cash flow, a každý si může nechat poradit. Francouzská ekonomika je v Evropě druhá největší. Na české zboží a služby tam čeká 65 milionů zákazníků. Francie je atraktivnější a její hospodářství je silnější, než si mnozí čeští podnikatelé myslí. Je opravdu škoda, že někteří stále podléhají předsudkům.

V 90. letech za premiéra Václava Klause měly politické vztahy s Francií k idyle daleko. Nebojíte se, že by se to po českých parlamentních a prezidentských volbách mohlo vrátit?

Žádnou obavu nemám. Pokud jde o ekonomiku, Česká republika je již tak zralá, dokonalá a otevřená země, že to názory pár politiků nemohou změnit. Dominantním faktorem je nyní dynamika a odvaha podnikatelů spojená s celkovou atraktivitou této země. Zvrat by mohla přinést jen nějaká drasticky populistická revoluce a myslím si, že takové riziko v České republice nehrozí.

V tuto chvíli ovšem nevíme ani to, jak dopadnou parlamentní volby ve Fran-

ci, neboť rozhovor vyjde těsně před jejich druhým kolem. Co mohou přinést?

ci, neboť rozhovor vyjde těsně před jejich druhým kolem. Co mohou přinést?

Ve francouzské společnosti je bezpochyby znát značná frustrace a ta může být nebezpečná. Dominantní tendencí je však velká vůle k reformám. Francouzi mají s Čechy jeden společný rys, a to že rádi nadávají na poměry. Značná část Francouzů však nyní hledá vůdce, který určí jasný směr dalších ekonomických reforem. A myslím si, že české firmy by toho měly využít a jít právě teď podnikat do Francie, neboť existuje velká šance, že se v ní otevrou ještě širší možnosti.

Zároveň se českým firmám pravděpodobně zkomplikuje situace ve Spojeném království. Myslíte si, že po případném odchodu Velké Británie z Evropské unie výrazně vzroste význam francouzského jazyka?

Na 99 procent je jisté, že Spojené království z Evropské unie skutečně odejde. Ředitelé firem ovšem od svých budoucích pracovníků stále jednoznačně očekávají znalost angličtiny. Tu už musíme považovat za téměř druhý rodný jazyk, bez kterého se prakticky nikdo neobejde. Angličtina však nestačí. Měli bychom se naučit ještě jeden cizí jazyk. Může to být třeba čínština či ruština a samozřejmě také francouzština. Ta je v celkem dobré kondici a myslím, že její role ve světě opět poroste. Francouzsky se nemluví jen ve Francii a v částech Belgie a Švýcarska, ale také v mnoha afrických státech či na americkém kontinentu. Často jde o země, které by mohly být důležitým trhem českých podniků, a znalost francouzštiny je tam výraznou konkurenční výhodou.

Evropská rychlodráha by pomohla životnímu prostředí, přinesla by rozvoj výzkumu i pracovní místa.

Myslíte si, že by se české firmy měly více zajímat o frankofonní Afriku?

Afrika velmi rychle roste. Českým firmám by přitom při vstupu do některých afrických zemí mohly pomoci francouzské firmy, už proto, že vždy je dobré rozdělit rizika. Nejde však jen o Afriku. Najdeme také případy, kdy se české a francouzské firmy spojily při vývozu do Asie. Někdy se technické znalosti Čechů, které uplatňují třeba při výrobě turbín, mohou krásně spojit s obchodním talentem a kontakty Francouzů. Česko a Francie jsou prostě dvě evropské země, které na to mají, a měly by ještě více spolupracovat. To platí také o jaderné energetice, v níž oba státy zastávají podobné postoje. Mohli bychom spojit síly například na čínském trhu.

Samotná Francie je díky památkám, moři, horám, vínu a lahůdkám nejoblíbenější turistickou destinací na světě. Reputaci jí však v poslední době kazí útoky islamistů a výjimečný stav. Jaký bude další vývoj?

Nedá se předvídat, jak dlouho ještě bude ve Francii platit výjimečný stav. Turistický ruch je však pro Francii stále mimořádně důležitý a vede si v něm výborně. Francouzi dokázali vytvořit propracovaný systém spolupráce mezi ministerstvy, regiony, městy a soukromými investory, který dokáže lákat návštěvníky nejen do Paříže, ale také do ostatních částí

země. Trvalo jim to sice dlouho a bylo to složité, ale dnes tento systém funguje. Měli bychom se tím inspirovat, protože Česká republika přece nemá jen ten orloj na pražském Staroměstském náměstí. Například okolo Žďáru, který je mi drahý, se do hodiny jízdy autem nachází šest památek zapsaných do seznamu UNESCO. Existovala by přitom rozumná možnost, jak by turisté mohli řadu těchto památek navštívit během okružní cesty po železnici, ale nikdo to tady dostatečně nepropaguje. A to je škoda.

Mělo by tedy Česko ve spolupráci s Francií hledat i možnosti, jak zlepšit železniční dopravu?

Určitě, ale nejen na národní úrovni. Především by bylo dobré, kdyby evropské metropole propojila rychlodráha. Bylo by to spojení rychlé, pohodlné a proti letadlům také podstatně ekologičtější. Potřebovali bychom, aby v evropské železniční dopravě vzniklo něco jako konsorcium Airbus. Je to složitá záležitost, ale vlády by na ní měly mít eminentní zájem.

Mrzí mě, že prezident Donald Trump oznámil svůj úmysl vyvázat USA z Pařížské dohody o ochraně klimatu, protože to je špatné pro planetu, ale na druhé straně dojde k tomu, že ostatní se seberou a začnou uvažovat, co by mohli udělat navíc. Češi a Francouzi by v tomto směru měli úzce spolupracovat, protože obě země k tomu mají kvalifikované odborníky, technické zkušenosti a další předpoklady. Přineslo by to nejen ekologické efekty, ale také rozvoj výzkumu a práci pro lidi, přičemž výsledky bychom pak mohli také exportovat. Třeba právě do Ameriky. ❌

Roland Galharague (56)

- Zastával řadu funkcí na ministerstvu zahraničních věcí v Paříži.
- Působil jako první tajemník velvyslanectví ve Washingtonu, vedoucí tiskového oddělení velvyslanectví v Londýně, zástupce vedoucího velvyslanectví v Jihoafrické republice a velvyslanec v Budapešti.
- Letos se stal velvyslancem Francie v České republice.

Francouzští podnikatelé si cení české zodpovědnosti a přesnosti,

konstatuje nový francouzský velvyslanec Roland Galharague.

Petr Korbel

Pověřovací listiny předal velvyslanec Roland Galharague prezidentu Miloši Zemanovi letos v březnu. Od svého příjezdu se ponořil do české kultury. „Čtu v češtině, poslouchám češtinu a učím se česky,“ říká. Přečetl několik knih o České republice, Haškovy, Hrabalovy a Čapkovy romány. Poslechl si nahrávky cembalistky Zuzany Růžičkové a byl nadšen z opery Krakatit uvedené v Národním divadle. „Žít v Praze je úžasné privilegium,“ říká ambasador.

Pro francouzskou diplomacii byl v posledních letech prioritou byznys. Platí

to i nyní, nebo se to kvůli terorismu a mezinárodním sporům začíná měnit?

Pro Francii je Česká republika strategickým partnerem. Jsme partnery v Evropské unii a naše spolupráce se rozvíjí ve všech směrech: v oblasti obrany, kde společně působíme v misi na Mali, v boji proti globálnímu oteplování, v sociální sféře, kde společně pracujeme na revizi směrnice o detašovaných pracovnících, ve školství a v kultuře, kde můžeme uvést francouzsko-české nebo česko-francouzské vzdělávání v obou zemích. Naše obchodní styky jsou velmi významné, stále se rozšiřují a v současnosti jejich

objem přesahuje 10 miliard eur. Mají potenciál se dále rozvíjet a dosáhnout větší rovnováhy. Ekonomická dimenze našich vztahů je významná, ale zdaleka ne výhradní. Během letošního Týdne Francie chceme představit francouzsko-české styky v celé jejich šíři a rozmanitosti.

Existují ještě české výrobky, které čekají na to, až je Francouzi objeví? A naopak francouzské produkty s nevyužitým potenciálem v České republice?

Francouzi mají, stejně jako Češi, tendenci si pamatovat jen nejtypičtější výrobky druhé země. Lidé si nejsou

dostatečně vědomi ani toho, že oba státy patří ke špičce v oblasti nových technologií. Kdo například ví, že Francie měla letos v lednu druhé nejvýznamnější zastoupení na veletrhu Consumer Electronic Show v Las Vegas?

S čím jsou zde francouzští investoři spokojeni a co by se mělo zlepšit?

Myslím, že investory přitahují především profesní kvality Čechů. Jejich odpovědný přístup, přesnost, kompetentnost. Velmi také oceňují podnikatelské prostředí i fiskální a legislativní politiku vlády. Je jistě možné ještě leccos zlepšit, zejména pokud jde o silniční a železniční infrastrukturu. Česká vláda na těchto věcech pracuje a francouzské podniky jsou připravené tomu být nápomocny.

Češi mají někdy pocit, že západní společnosti zde zaměstnancům nabízejí mnohem menší platy než doma a že neúměrně velkou část zisku stahují do vlasti. Myslíte, že se to změní?

Platy v Česku pravidelně rostou, a to na rozdíl od zemí západní Evropy. Konvergence se neuskuteční okamžitě, ale postupně k ní dojde. Pokud jde o francouzské podniky, většina z nich v České republice působí dlouhodobě. Neinvestovaly přes sedm miliard eur, aby druhý den odešly. Nejsou to žádní piráti. Přispívají k tvorbě bohatství v této zemi. Reinvestují velkou část svého zisku a přispívají k modernizaci České republiky, ať už jde o infrastrukturu, nebo služby. Vezměte si například výzkumné a vývojové centrum skupiny Valeo v Praze. Nebo systém Veolie, který na obří obrazovce neustále sleduje celou síť přívodu vody v hlavním městě. To jsou jen dva příklady, ale existuje

řada dalších, na nichž dobře vidíme, že francouzské podniky přispívají také k modernizaci země.

Ekonomické vztahy mezi našimi zeměmi se vyvíjejí souběžně s růstem české ekonomiky. Nicméně model klient-dodavatel musí přepustit místo vyváženějšímu vztahu, vztahu více partnerskému.

Domníváte se, že vlády v Praze a Paříži budou prosazovat při jednání o brexitu stejné principy?

Brexit je významné téma. Naštěstí ale není zdaleka hlavním tématem dnešní Evropské unie. Na pořadu dne Evropské unie je cestovní mapa, kterou jsme přijali během summitů v Bratislavě a v Římě, a to posílení naší obranné a bezpečnostní politiky, přechod k nízkouhlíkové energetice a na nízkouhlíkovou ekonomiku, růst a zaměstnanost. Pokud jde o brexit, členské země, a samozřejmě také Česká republika a Francie, se dohodly na vytvoření skupiny pro vyjednávání. Daly jí určitý mandát a jako hlavního vyjednavače určily Michaela Barniera. Francie a Česká republika jsou v této věci zajedno.

Francouzské podniky tu neinvestovaly sedm miliard eur, aby druhý den odešly. Nejsou to piráti. Přispívají k bohatství ČR.

Jak hodnotíte spolupráci v oblasti školství, výzkumu a vývoje?

Spolupráce v této oblasti je vynikající, bohatá a velmi intenzivní. Během Týdne Francie předá nositel Nobelovy ceny Jean-Marie Lehn spolu s místopředsedou vlády pro vědu a výzkum Pavlem Bělobrádkem

mladým českým vědcům ceny, které vytvořilo a uděluje francouzské velvyslanectví. To je jeden příklad naší spolupráce, existují však i další, zejména v oblasti jaderné energetiky, kde se Česká republika účastní výzkumu na reaktoru Jules Horowitz. Francie se zase podílí například na výzkumném projektu zemí Visegrádské skupiny, který se týká reaktorů čtvrté generace.

Na co se dále zaměří Týden Francie, který pořádáte ve dnech 14. až 25. června?

Chceme umožnit lidem, aby poznali různé aspekty života ve Francii a vzájemné spolupráce. Cílem je vzbudit zvědavost a vytvořit nové příležitosti. Proto pořádáme dny otevřených dveří, a to 21. června ve Francouzském institutu ve Štěpánské ulici, a 25. června v Buquoyanském paláci, kde sídlí naše velvyslanectví. V zahradách Buquoyanského paláce se současně uskuteční francouzský trh. Dalším příkladem jsou akce 22. června, kdy budou představeny investiční příležitosti a rovněž možnosti studia ve Francii.

A pokud jde o podniky?

Dalším cílem Týdne Francie je vyzdvihnout několik oblastí, ve kterých Francie a Česká republika spolupracují. Budou předány ceny firmám, které vytvářejí hospodářské vztahy mezi našimi zeměmi. Důležité je také datum 23. června, kdy pořádáme seminář o železnicích a nádražích. Chybět ovšem nebudou ani kulturní akce. Do Prahy přijede významná spisovatelka, nositelka Goncourtovy ceny Leila Slimaniová. A v rámci Festivalu Respect ve dnech 17. a 18. června vystoupí také francouzští hudebníci a zpěváci. ❌

Francouzské geny v českých automobilech

Paříž způsobila, že se z Mladé Boleslavi stalo město motorů.

Petr Korbel

Václav Klement, spolumajitel zbrusu nové mladoboleslavské továrny na výrobu bicyklů, odjel v roce 1898 do Paříže, aby zjistil, kterým směrem se v nejvyspělejších státech ubírá vývoj jízdních kol. Na bicykly však záhy zapomněl, protože ho v metropoli nad Seinou ohromila motorová vozidla.

Mladoboleslavský knihkupec, který se teprve nedávno spojil s mechanikem Václavem Laurinem, aby společně vyráběli jízdní kola, s úžasem pozoroval ulice plné motorových tříkolek, omnibusů a prvních automobilů. Největší dojem však na něj udělala takzvaná motocykleta bratří Wernerových. Šlo o bicykl s pomocným benzinovým motorkem nad předním kolem, jehož sílu přenášela kožená šňůra jako u šicích strojů.

Klement usoudil, že po drahých osobních automobilech ještě doma poptávka nebude, ale čeští cyklisté začnou brzy přesezat na motorová kola a vznikne z toho velký byznys. Přímo v továrně bratřů Wernerových si proto jeden kus zakoupil a odvezl jej pro inspiraci do Čech. Jízdní zkoušky prováděné v okolí mladoboleslavské továrny však skončily hlubokým zklamáním. Jednostopé vozidlo mělo teoreticky dosahovat rychlosti až

7
tisíc

Tolik škodovek se vyvezlo do Francie v roce 1972.

Vlevo Renault Dauphine, který sloužil jako etalon. Vpravo na jedné maketě dva návrhy Škody 1000 MB.

50 kilometrů za hodinu, ale ukázalo se, že v reálných tuzemských podmínkách by nestačilo ani průměrnému chodci.

Technický ředitel Václav Laurin potřeboval k překonání devítikilometrové trasy po venkovských cestách celé dvě hodiny, protože ve volné krajině mu vítr ustavičně zhasínil plamínek zapalování. A když platinová žhavicí trubice nežhavila, francouzský vynález prostě nejel.

Krajně nepříjemná a poněkud nebezpečná byla také skutečnost, že z motoru, který měl jezdec nedaleko od obličejů, za jízdy ustavičně odstříkoval olej.

Motocykleta se navíc kvůli nevhodně umístěnému těžišti vyznačovala značnou jankovitostí, rovněž uspořádání ovládacích prvků bylo krajně nevhodné. Tato kombinace

Repro z knihy Let okřídleného šípů. vydalo nakladatelství Moto Public, foto: ČTK, Škoda Auto

stála Laurina při jedné z dalších zkoušek dva zuby. Čeští podnikatelé se proto rozhodli stroj zásadně přestavět. Motor umístili do středu rámu, čímž odstranili problém s těžištěm, a nespolehlivou žhavicí trubici nahradili elektromagnetickým zapalováním. Výsledek byl skvělý: například Národní politika nadšeně psala o „vehiklu budoucnosti“.

Triumf v Dourdanu

Motocykly Laurin & Klement posléze slavily úspěchy i na závodních tratích. Václav Vondřich dokonce v roce 1905 vyhrál ve Francii neoficiální mistrovství světa – mezinárodní závod o pohár Gordona Bennetta.

V následujícím roce se však firma z motocyklových závodů právě kvůli francouzským postojům stáhla. Podle pravidel se totiž měl další ročník soutěže vždy konat v zemi vítěze. Dokud vyhrávali Francouzi, závodilo se u Dourdanu a vše bylo v pořádku. Ale když zvítězil jakýsi cizinec z exotické rakouské provincie, s nevyslovitelným jménem a kufříkem plným nářadí a náhradních dílů, který si vezl na zádech, uražení Francouzi prohlásili, že kamsi do Tramtárie na Pacovský okruh nepojedou.

Vznětlivý generální ředitel Václav Klement se na oplátku nechal slyšet, že závodit bez jediných skutečných konkurentů nedává smysl. A firma se navíc v té době již přeorientovala na výrobu automobilů. Jakési „francouzské geny“ jí však zůstaly a při přípravě nových

V kufříku na zádech si Václav Vondřich vezl díly a nářadí. Francouzi se mu posmívali, **získal však pro firmu Laurin & Klement vítězství na mistrovství světa.**

Renault koupil od Škody patent na výrobu hliníkových motorů tlakovým litím.

modelů často hledala inspiraci v zemi galského kohouta. Nebyla v tom ovšem sama.

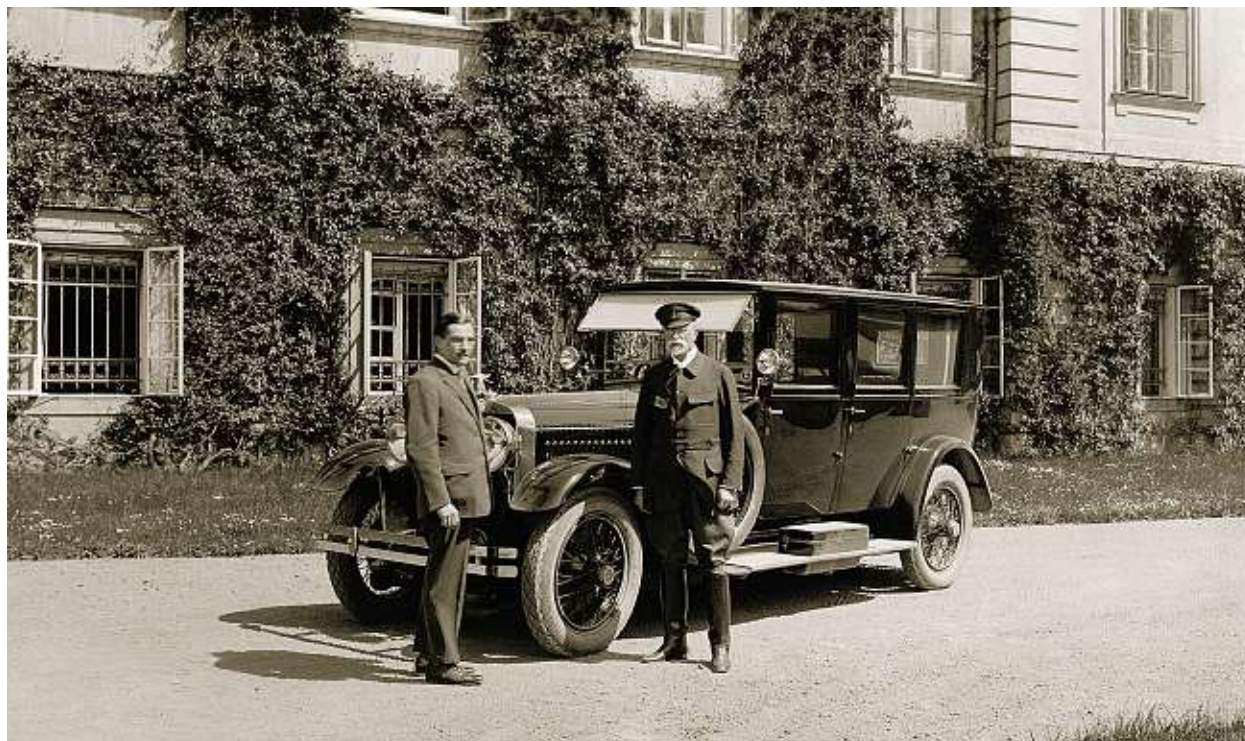
Praga byla zprvu Renault

Když se První českomoravská továrna na stroje rozhodla vyrábět auta, zvolila cestu licencí. Například Praga V z roku 1909 vycházela z francouzského vozu Charron. Úspěch však přinesl až typ Praga 01, který přišel o rok později a byl licenčním Renaultem. Pak už Praga přetáhla konstruktéra Františka Kece z firmy Laurin & Klement, takže její další vozidla už byla produktem vlastního vývoje.

Také první osobní automobil Škoda měl francouzský původ. Plzeňský strojírenský gigant, který se po první světové válce dostal do vlastnictví francouzského Schneideru, zahájil v roce 1924 výrobu luxusních limuzín Škoda Hispano-Suiza. Druhá část názvu odkazovala na francouzského poskytovatele licence. O rok později došlo k fúzi plzeňských strojíren s mladoboleslavskou firmou Laurin & Klement.

Vztahy s Francií zůstaly překvapivě čilé i v 50. a 60. letech. Mladoboleslavští odborníci tam jezdili na studijní cesty a psali z nich podrobné zprávy o tom, co dělají „Renaultovy závody, národní podnik“.

Při vývoji Škody 1000 MB sloužil jako etalon, jemuž se firma měla vyrovnat, vůz Renault Dauphine. Motor „emběčka“ byl ovšem vyráběn českou revoluční metodou tlakového lití hliníku, Renault naopak příslušný patent koupil a využil při výrobě svých vozů, nejprve modelu Renault 16. Nová mladoboleslavská továrna, která začala vyrábět v roce 1964, byla zase vybavena značným množstvím francouzských technologií. Sloužily například ➤

k obrábění bloku motorů, svařování podlahy, lisování dveří či lakování karoserie. Francouzskou inspiraci nezapře ani Škoda 100 z roku 1968. Její tvary se oproti „emběčku“ změnilly obdobně jako tvary Renaultu 8 oproti modelu Dauphine.

Francie zůstala i v době socialismu důležitým zahraničním trhem. V rekordním roce 1972 odebrala přes šest tisíc sedanů řady Škoda 100/110 a k tomu téměř tisíc aut Š-110R Coupé.

Licence Saviem zrodila Avii

V roce 1968 začala pražská Avia vyrábět nákladní auta v licenci francouzské firmy Saviem. Ta byla součástí skupiny Renault a stala se základem její divize užitkových vozidel Renault Véhicules Industriels. V pozdějších letech, kdy už byla výroba původních aut ve Francii zastavena, kupoval francouzský partner část licenčních automobilů z letňanské produkce a reexportoval je zejména do Afriky.

Na začátku 80. let jednala Škoda s Renaultem a Citroënem o poskytnutí licence na přední pohon, jednání však zkrachovala, což vedlo k rozhodnutí československé vlády, že domácí průmysl musí nový vůz vyvinout sám.

Renault se v roce 1990 ucházel o vstup do automobilky Škoda a spolu s Volkswagenem postoupil do finále. Jeho

Vůz Škoda Hispano-Suiza, kterým jezdil T. G. Masaryk, stál prezidentskou kancelář 280 tisíc korun.

20
mld. Kč

Taková byla investice do vybudování automobilky TPCA v Kolíně.

plánem bylo pokračovat ve výrobě modelu Škoda Favorit a umístit do Mladé Boleslavi produkci chystaného modelu Twingo. Nabídka německé automobilky však byla podstatně výhodnější, neboť slibovala větší investice a zavedení výroby nového modelu Octavia.

Divizi užitkových vozidel Renault se podařilo alespoň vstoupit do podniku Karosa Vysoké Mýto. Výrobu autobusů však Renault později vyčlenil do společnosti Irisbus a tu předal italské firmě Iveco.

Největší francouzskou investicí do výroby motorových vozidel v Česku tak je TPCA, společný podnik japonské Toyoty a francouzské skupiny PSA, který zahájil výrobu v roce 2005. Výstavba závodu u Kolína stála celkem 20 miliard korun. Továrna zaměstnává tři tisíce lidí a vyrábí městské automobily Toyota Aygo, Peugeot 108 a Citroën C1. ✘

800 521 521
www.kb.cz

**VAŠE VIZE DOSTANOU
KONKRÉTNÍ OBRYSY**

AŽ UŽ JE VAŠE FIRMA Z JAKÉHOKOLI OBORU, POMŮŽEME VÁM.
PŘIJĎTE SE SVÝM PLÁNEM A MY VÁM PORADÍME, JAK OŠETŘIT
RIZIKA, ZÍSKAT DOTACE A FINANCE.

EK010712

NA PARTNERSTVÍ ZÁLEŽÍ

fincentrum

Banka roku
2016